

Copie.

Acta synodi, binnen Leuwarden gehouden anno 1598 ende begonnen den 21^{en} Martij voordemiddach.

Naer aanroepinge van den naeme des Heeren sijn tot praesidem gecoren D. PASCHASIUS BAERS ende tot scribam JOANNES HILBRANDI.

Dat geschiet zijnde sijn die credentzbriefen van de volmachten gelesen, welke wt een iegelic classe verschenen sijn, ende sijn deze:

wt het classe van Leuwerden: PASCHASIUS BAERS, dienaer der kercke van Leuwerden, ende JOANNES HILBRANDI, bedienaer in Elaerdt, AERT HERDENBERCH, ouderling van de kercke tot Leuwerden ende MICHEL TAECKESS, ouderling tot Beetgum;

wten classe van de 7-Wouden: JOANNES SIJLVIUS, dienaer tot Sondel; die ouderlingen sijn niet verschenen;

wt het classe van Sneeck: GOSUINUS GELDORPIUS, dienaer tot Sneeck, ende GERLACUS HABBONIUS, dienaer Deersum, AUCKE JOANNIS zoon, ouderling tot Sneeck;

wten classe van Bolswert: GUALTHERUS MOERLINGIUS te Woorekum ende TIDO DANIELIS te Witmaersum, HENRICUS PAPMA ende REMBERTUS PHOCAS, ouderlingen;

wten classe van Franecker: SIBRANDUS ABELI tot Harlingen ende HENRICUS OOSTELANUS tot Achlum, dienaers, WIJBE JACOBSZ tot Franecker ende ADRIAEN BARTOUTS tot Harlingen, ouderlingen;

wten classe van Doccum: HILARIUS SIBRANDI tot Aengium ende BARTHOLOMAEUS BILDERBEECK tot Buitenpost, dienaers; ouderlingen sijn niet verschenen.

Na den middach is besloeten, als folget:

1. *Een persoon mach geen tweemaal op den synodum gecomiteert worden*¹⁾. — Sal geen persoon tot meermalen na den anderen opt synodum mogen verschijnen, dan diegeene die nu verschenen sijn, sullen mogen blijven om het synode te helpen raden sonder stemmen te mogen hebben.

2. *Geen dienaers in de plaetse van ouderlingen.* — Sullen geen dienaers, in de plaetse van ouderlingen gesubstitueert zijnde, opt den synode verschijnen volgende den 43^{en} artickel vant nationael synode van sGravenhage.

3. *Op een plaetse onberoepen niet te predigen.* — Geen dienaer sal achterfolgende het besluit des nationalen synode sich verfoegen op een

1) De marginalia later bijgeschreven.

vreemde plaetse te predicken onberoepen ofte niet wettelic daertoe verzocht zijnde.

4. Gesien hebbende de beroepinge van de gemeente van Minnertsgae, gedaen op JOANNEM CORNELII SYLVIVM, dienaer in Harich, ende daerbeneven den sententie des classis Sylvanae, waarvan JOANNES vorss. geprovoceert heeft, ende geconsidereert hebbende, tgeene des men in desen behoort te considereren, verstaen ende besluiten, dat JOANNES vorss. den gemeente van Harich mach verlaeten ende den gemeente van Minnertsgae gaen bedienen, oversulex den beroepinge van dien approbeerende.

5. Sal den h. h. volmachten geremonstreert ende aengehouden worden, dat de studenten, die op lenen die juris patronatus sijn studeren, gehouden mogen werden, dat sij theologiae studeren ende by faulte van dien borge stellen van refusie naer verloop van jaeren; item dat men die jura patronatus, daer nu in eenige jaren niemant op gestudeert heeft ende nu na hiet seeckere placaten aen de h. verfallen sijn, mogen ex gratia ad pios usus aengewendet werden in de gemeenten, daer se gelegen sijn.

Opten 22^{en} Martij voormiddach is beslooten:

6. Dat oock by de h. h. volmachten aengehouden sal worden, dat den Wederdoperen het predicken verboden mach worden.

7. Item men sal den E. h. h. Staten vermanen, dat se alle misbruicken ende ergernissen, waerdoor die religie merckelick verhindert wert, met alle neersticheyt wolden affschaffen.

8. Sal HERMANNUS PUPPIUS in sijnen dienst tot Hemlum wt seeckere moverende redenen ende behoort gecontinueert te werden ende voortaan in ruste ende vrede sijnen dienst besitten.

Na den middach desselven daechs is beslooten:

9. *Beroepingen niet conform den resolutien des landtschaps.* — Die beroepingen, welcke niet conform sijn metten mandate, van de E. h. h. Staten ende resolutie des lantschaps op desen stucke genomen, sullen niet geapprobeert worden.

10. *Niet te mogen examineren, die onder een ander classe behoiren.* — Sullen geen classen autoriteit ofte macht hebben eenige personen te examineeren, welcke onder een ander classe staen ofte van een ander classe beroepen sijn, sonder genoegsaeme attestatie te vertonen van den classe, daer hij onder sorteert ofte beroepen is.

11. *Van volwassenen te doopen.* — Sullen geen oude volwassene personen gedoopt worden, welke geheel onbequaem sijn totten avontmael des Heeren te gaen ende datselve te genieten.

12. *Sonder proclamatiën niemandt gar te gheven.* — Sullen geen personen in den houlicken staet bevesticht mogen worden sonder voorgaende solennele proclamatiën.

13. *Sullen geen dienars mogen wesen, die hier affgeslagen hier ende elders van een kerckeraet toegelaten worden.* — Sullen voor geen wettelike dienaers gehouden worden, die hier int lant ofte in Groningerlant van eenigen classe affgeslagen zijnde buitenslants sonder attestatie totten kerckendienst van eenen kerckenraet gepromoveert sijn.

14. BAUCKE BAUCKESS, nu dienende opte Joure, sal wederomme vertrecken ende sick begeven naer Zutphen ende aldaer den dienst betreden, daer hij toegelaeten is.

15. Sullen die acta synodalia in een boeck geredigeert worden ende overgesien sijnde, so daer strijdende dingen mochten befonden werden, sullen wtgelaeten worden, waerinne een iegelijk classe sijn deboir sal doen ende sulcx aen dengenen, die daertoe gecommitteert sijn, overschrijven tegen het toecomende synodum.

16. Sal oock een boeck gehouden worden van de deputatis synodi, waerinne sij hun acta sullen schrijven ende die overleveren in handen van hun successoren.

17. Wort JOANNI PETRI DUIREWOUT belast, dat hij het boeck, daer die synodalia in geschreven sijn, wederomme sal stellen in handen JOANNIS HILBRANDI, welke de synodalia daerinne voortaan sal schrijven ende datselve stellen in handen van het classe van Leuwerden, alwaer het synodus nu gehouden wert ende sal tselve van nu voorts omgebracht worden op alle synoden.

Opten 23^{en} Martij voor den middach is geresolveert:

18. *1 oft 2 het nachtmael jaers te houden.* — Dat een dienaer van Gods h. woort sal gehouden wesen ten minsten een ofte tweemaal des jaers het avontmael des Heeren te houden, waermede het synodus wil wtgeleit hebben den 14^{en} artickel des synodi Doccumanae, gehouden anno 1597.

19. Die classes sullen neersticheyt doen om die articulen FRANCISCI JUNII ofte die Belijdenisse der Nederlantsche kercken te becomen ende

alsdan van alle dienaren onderteeckent worden na luit van het 47^e artikkel des Hagensis synodi.

20. Sal aen de h. volmachten des lantschaps versocht worden, dat die weduwen van verstorvene dienaers een eerlick onderhout mogen hebben naert exempel van de nabuirsche provincien.

21. *N.B.* — Die dienaers ten platten lande sullen haer wterste neersticheit aenwenden, dat die schooldienaren met een eerlick ende sufficient onderhout mogen voorsien werden.

22. Sal aen de h. h. Staten versocht worden, dat die placcaten van den echten staet ende kercke goeden mogen gerenoveert ende geeffectueert werden.

23. Sal oock mede versocht worden aen de h. Staten, dat die pastorieën, die noch beswaert ofte vermindert sijn, van hun commissaris mogen vrijgemaect worden ten besten van de dienaers van Gods h. woort, ende dat die E. heeren van henselven beginnen, daer die pastoriegoederen beswaert ofte vermindert zijn ofte werden, door hun cloostergoederen ofte andersins.

24. *Van Duytsche personen toe te laeten tot den dienst.* — Die classen sullen groote discretie ende sorge dragen in het toelaeten totten kercken dienst van de Duytsche personen.

25. Sullen die classen gehouden sijn opt spoedichste te procureren, dat die partijdige ongeregelde schooldienaren ende die niet Gereformeert en sijn, noch die Nederlantsche Belijdinge willen onderteekenen, van den dienst geremoveert mogen worden.

26. Sal aen de h. h. Staten geremonstreert ende versocht worden, also menichmael die vaceerende dorpen die classes voorbijgaen ende door quade aengeven vercrijgen van de E. heeren, dat tegen die placcaten ende goede ordeninge strijdet, dat hun in sodanige saecken niet en believe te doen sonder die classes daervan te veradverteeren.

27. Sal aen de h. h. volmachten des lantschaps versocht worden, dat der vrome schooldienaren pensie ende loon ten platten lande by gemeene resolutie geaugmenteert mochte werden.

28. Die classen, welke ten achteren zijn aen D. SIBRANDI VOMELII boeckdruckinge, sullen voortaan opbrengen hun quota tot befordering van den druck vorss. Ende het classis van de 7 Wouden sal het classis van Sneeck te helpe comen metten helfte totte contributie vorss.

29. *Die hen absenteren van den classe.* — Die hun absenteeren van de classicale bijeenkomsten, sullen gecensureert worden na vermogen van het besluit des synodi, gehouden te Doocum anno 1591 artikel 40^e.

30. *Van een ander classis te beschuldighen.* — Geen classis sal een ander classen mogen beschuldigen bij andere classes sonder te vooren vermaent te hebben.

31. Sal bij de E. h. h. Staten aengehouden worden, dat het besluit opten verleden landsdach gemaect ende het placcaet van de Wederloperen alomme mochte gepubliceert ende geexecuteert werden.

Na den middach desselven daechs is beslooten:

32. Die saecke van den dienaer van Wijckel HENRICI MEINARDI is gewesen aen den classen, daer hij onder sorteert, doch bij soverre hem iemant hadde te beclagen over den sententie des classis, sal mogen appelleren tot die deputatos synodi.

33. PASCHASIUS BAERS sal schrijven aen anderer provincien dienaren, dat se ons willen verstandigen, op wiens costen die synodale ende classicale vergaderingen gehouden werden, ende sulcx hebbende met JOANNE HILBRANDI aen de h. h. Staten versoecken, dat in desen onsen vaderlande op gelijcker wijze der dienaren bijeenkomsten mogen gehouden werden.

34. Die acte van versoeninge tusschen den kercke van Heeg ende PIETER JANSZ sal voorgesteld worden, als eerst het avontmael des Heeren aldaer gehouden sal worden ende dat van den dienaer GODEFRIDO SOPINGIO, tensij saecke datter eenige wichtige oorsaecken sedert den dage van versoeninge verlopen waren, die sulcx souden mogen verhinderen.

35. Die saecke van den bibel van de E. h. h. Staten aent synodum gesonden, is gestelt in handen van den classe van Leuwerden, dattet selve daerinne doe, als die meninge van de E. h. h. vorss. sal wesen. Ende sullen die E. h. h. van tselve begroetet werden, dat se niet toe-laeten, datter buiten consent van de magistraten eenige boecken gedruet noch ingefoert noch vercoft sullen worden, ende dattet placcaet van dien wederomme mach gepubliceert ende ter executie gestelt worden.

36. HERMANNUS COLDE ende JOANNES PETRI DUIREWOUT sijn verordineert, dat se aen de h. h. volmachten versoecken alsodanige saecken, als bij den synode beslooten sijn.

37. RUARDUS ACRONIUS ende REGNERUS HACHTINGIUS worden verordineert omme alsodanige dingen aen de h. h. Staten te remonstreren, als bij den synode beslooten sijn.

38. Die deputati synodi sijn gecoren: voor het classe van Leuwerden BERNARDUS FULLENIUS, dienaer ende TIERCK TLIJSOON, ouderlingh; voor het classe van de 7 Wouden JOSIAS EITERINGIUS, dienaer ende MARTEN WIGERSZ, ouderling; voor het classe van Sneeck JOANNES OVERNEJUS, dienaer ende JARICH WILLEMS ZOON, ouderling; voor Bolswerder classe AEGIDIUS EBBERECHT, dienaer ende EPE VAN AILVA, ouderling; voor het classe van Franeker IDZARDUS NICOLAI, dienaer ende JANCKE ANESS, ouderling; voor Doccumer classe CORNELIUS EVERARDI, dienaer ende HAIJCKE AUCKESS, ouderling.

39. Int classe van de 7 Wouden sal het toecomstige synodus gehouden worden opten 1^{en} Maendach in Martio anno 1599, indient den Heere believen ende geven sal.

Aldus gedaen, beslooten ende geeindiget ten tijde ende plaetse vorss. bij den dienaren van Gods h. woort ende ouderlingen, opten vorss. synode vergadert, ende onderteeckent wten naeme ende van wegen des vorss. synode opten 23^{en} Martij anno 1598. Onder stont geschreven: PASCHASIUS BAERS, synodi praeses, J. HILBRANDS, scriba synodi met eenige streecken ende togen.

Geaccordeert tegens sijnen principael bij mij ondergess.,
doen ter tijt synodi scriba